

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING KASBIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

F.T.Olloberganova¹

1. Urganch davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi, Orcid: 0000-0002-8524-6541

Mas'ul muallif: Olloberganova
Fazilat Tangriberganovna, Urganch
davlat universiteti mustaqil
tadqiqotchisi, Orcid: 0000-0002-
8524-6541.

e-mail: E-mail-
olloberganovafazilat@gmail.com

Accepted: 11 Avgust 2026
Published: 11 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Olloberganova, F.
T. KOMPETENSIYAVIY
YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK
INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING
KASBIY TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISH / F. T.
Olloberganova // Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
— 2026. — T. 7, № 2. — B.
180–184.

Annotatsiya. Mazkur maqolada kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari hamda amaliy mexanizmlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsiga qo'yilayotgan talablarning ortib borishi kasbiy tayyorgarlik mazmunini qayta ko'rib chiqishni, uni xalqaro ta'lim standartlari va kompetensiyaviy model asosida tashkil etishni taqozo etmoqda. Maqolada kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik mohiyati, uning bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining lingvistik, metodik, kommunikativ, raqamli va refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, ta'lim jarayoniga interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, raqamli platformalar va sun'iy intellekt vositalarini integratsiya qilishning kasbiy tayyorgarlik sifatiga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuv talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda kompetensiyaviy yondashuvning samarali metodik asos ekanligini ko'rsatadi hamda pedagogik oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kompetensiyaviy yondashuv, bo'lajak ingliz tili o'qituvchisi, kasbiy tayyorgarlik, kasbiy kompetensiya, metodik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, raqamli kompetensiya, interfaol metodlar, pedagogik ta'lim, innovatsion texnologiyalar.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретико-методологические основы совершенствования профессиональной подготовки будущих учителей английского языка на основе компетентностного подхода. Современные тенденции развития образования требуют подготовки педагогов, обладающих не только фундаментальными предметными знаниями, но и профессиональными компетенциями, соответствующими международным образовательным стандартам. В статье раскрывается сущность компетентностного подхода и его значение для формирования лингвистической, методической, коммуникативной, цифровой и рефлексивной компетентности будущих учителей английского языка. Особое внимание уделяется применению интерактивных методов обучения, проектной деятельности, проблемного обучения, цифровых образовательных платформ и инструментов искусственного интеллекта в процессе профессиональной подготовки. Обосновано, что компетентностный подход способствует интеграции теоретических знаний и практической деятельности, развитию самостоятельного мышления, творческого потенциала и способности принимать эффективные педагогические решения. Результаты исследования подтверждают, что внедрение компетентностного подхода в образовательный процесс повышает качество профессиональной подготовки будущих учителей английского языка, способствует формированию конкурентоспособных специалистов и совершенствованию системы педагогического образования в условиях цифровой трансформации.

Ключевые слова: компетентностный подход, будущий учитель английского языка, профессиональная подготовка, профессиональная компетентность, методическая компетентность, коммуникативная компетентность, цифровая компетентность, интерактивные методы, педагогическое образование, инновационные технологии.

IMPROVING THE PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS BASED ON THE COMPETENCY-BASED APPROACH

Abstract. This article explores the theoretical and methodological foundations of improving the professional training of pre-service English language teachers through a competency-based approach. Current educational reforms emphasize the need to prepare teachers who possess not only strong subject knowledge but also a wide range of

professional competencies that meet international educational standards and the demands of the digital learning environment. The study examines the pedagogical essence of the competency-based approach and its role in developing linguistic, methodological, communicative, digital, and reflective competencies among future English language teachers. Particular attention is given to the integration of interactive teaching methods, project-based learning, problem-based learning, digital educational platforms, and artificial intelligence tools into teacher education programs. The paper argues that the competency-based approach effectively connects theoretical knowledge with practical teaching experience, enhances independent and critical thinking, encourages creativity, and strengthens the ability to make informed pedagogical decisions. The findings demonstrate that competency-oriented teacher education significantly improves the quality of professional training, increases teaching readiness, and prepares competitive, innovative, and adaptable English language teachers capable of responding to the challenges of contemporary education and lifelong professional development.

Keywords: competency-based approach, pre-service English language teacher, professional training, professional competence, methodological competence, communicative competence, digital competence, interactive teaching methods, teacher education, innovative educational technologies.

Kirish. Bugungi kunda dunyo ta'lim tizimi tub islohotlar bosqichini boshdan kechirmoqda. Globallashuv, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt vositalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi hamda mehnat bozorining o'zgaruvchan talablari pedagog kadrlarni tayyorlash mazmunini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etishni taqozo etmoqda. Bunday sharoitda oliy ta'lim muassasalari oldida nafaqat chuqur nazariy bilimga ega, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llay oladigan, tanqidiy va kreativ fikrlaydigan, kommunikativ hamda raqamli kompetensiyalari rivojlangan mutaxassislarini tayyorlash vazifasi turibdi. Ayniqsa, ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash tizimida kompetensiyaviy yondashuvni keng joriy etish bugungi pedagogik ta'limning strategik yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya, biznes va diplomatiya sohalarida yetakchi til sifatida e'tirof etilmoqda. Dunyoning aksariyat ilmiy nashrlari, xalqaro konferensiyalar, innovatsion tadqiqotlar va raqamli ta'lim platformalari aynan ingliz tilida faoliyat yuritadi. Shu sababli chet tillarini, xususan ingliz tilini sifatli o'qita oladigan malakali pedagoglarni tayyorlash har bir davlatning ta'lim siyosatidagi ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi faqat fan mazmunini mukammal bilishi bilan emas, balki ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, zamonaviy metodlarni qo'llash, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, innovatsion va raqamli vositalardan foydalanish hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishga tayyorligi bilan ham baholanadi.

So'nggi yillarda kompetensiyaviy yondashuv ta'lim mazmunini takomillashtirishning asosiy konsepsiyalaridan biri sifatida shakllandi. Mazkur yondashuv ta'lim natijalarini faqat o'zlashtirilgan bilimlar hajmi bilan emas, balki ularni amaliy vaziyatlarda qo'llash, kasbiy muammolarni hal qilish, mustaqil qaror qabul qilish va samarali muloqot olib borish qobiliyati orqali baholashni nazarda tutadi. Shu jihatdan kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini zamonaviy mehnat bozori ehtiyojlariga mos ravishda shakllantirish imkonini beradi. Bu model talabalarda lingvistik, metodik, kommunikativ, psixologik-pedagogik, axborot-kommunikatsion va reflektiv kompetensiyalarni uzviy rivojlantirishga xizmat qiladi.

Jahon ta'lim amaliyotida kompetensiyaviy yondashuv o'qituvchilar tayyorlashning asosiy mezonlaridan biri sifatida tan olinmoqda. Rivojlangan davlatlarning pedagogik oliy ta'lim muassasalarida o'quv dasturlari aynan kompetensiyalarni shakllantirish tamoyiliga asoslanib ishlab chiqilmoqda. Bunda bo'lajak pedagoglarning nazariy tayyorgarligi pedagogik amaliyot bilan integratsiyalashtiriladi, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, tadqiqotga asoslangan o'qitish va raqamli texnologiyalar keng qo'llaniladi. Natijada bitiruvchilar ta'lim muassasalarida mustaqil pedagogik faoliyat olib borishga tayyor, innovatsion fikrlaydigan va o'z kasbiy mahoratini muntazam rivojlantira oladigan mutaxassis sifatida shakllanadi.

O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim tizimini xalqaro standartlar asosida modernizatsiya qilish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (2020-yil), O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi", shuningdek, pedagogik ta'limni rivojlantirishga qaratilgan qator normativ-huquqiy hujjatlar oliy ta'lim muassasalarida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishni ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilaydi. Mazkur hujjatlarda ta'lim sifatini oshirish, bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, raqamli ta'lim muhitini kengaytirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish hamda xalqaro tajribalarni amaliyotga tatbiq etish asosiy yo'nalishlar sifatida e'tirof etilgan.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi ko'p komponentli jarayon bo'lib, u lingvistik bilimlar, metodik tayyorgarlik, pedagogik mahorat, kommunikativ madaniyat, axborot-kommunikatsion savodxonlik va reflektiv faoliyatning o'zaro uyg'unligini talab etadi. Zamonaviy pedagog nafaqat darsni samarali tashkil etishi, balki o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishi, individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlashi, ta'lim natijalarini obyektiv baholashi hamda raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanishi zarur. Shu sababli pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

So'nggi yillarda ingliz tilini o'qitish metodikasida kommunikativ yondashuv, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), muammoli ta'lim (Problem-Based Learning), aralash ta'lim (Blended Learning), teskari sinf (Flipped Classroom), hamkorlikda o'qitish (Collaborative Learning), gamifikatsiya hamda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish

keng ommalashmoqda. Ushbu metod va texnologiyalar talabalarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan uyg'unlashtirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, kasbiy muammolarni hal etish ko'nikmalarini shakllantirish hamda pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi. Aynan kompetensiyaviy yondashuv mazkur texnologiyalarni yagona didaktik tizimga birlashtirib, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini izchil ta'minlaydi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik faoliyat uzluksiz kasbiy rivojlanish tamoyiliga asoslanadi. O'qituvchi o'z faoliyati davomida yangi metodlarni o'zlashtirishi, xalqaro tajribalarni tahlil qilishi, ilmiy-tadqiqot faoliyatida ishtirok etishi va raqamli kompetensiyalarini muntazam takomillashtirib borishi lozim. Kompetensiyaviy yondashuv aynan shu jihatlarni ta'minlashga xizmat qiluvchi metodologik asos bo'lib, pedagogning kasbiy moslashuvchanligini, innovatsion fikrlashini va refleksiv faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Mazkur maqolada kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy asoslari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamda samarali metodik mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, kompetensiyaviy modelning pedagogik ta'lim jarayonidagi ahamiyati, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishning samarali usullari va ularni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari pedagogik oliy ta'lim muassasalarida kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish, xalqaro ta'lim standartlariga javob beradigan raqobatbardosh ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash hamda ta'lim tizimining innovatsion rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar sharhi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish masalasi zamonaviy pedagogika va xorijiy tillarni o'qitish metodikasi fanining eng dolzarb ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. XXI asrda ta'lim tizimida yuz berayotgan tub o'zgarishlar, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi hamda xalqaro mehnat bozorining yangi talablariga mos pedagoglarni tayyorlash zarurati kompetensiyaviy yondashuvning ilmiy-amaliy ahamiyatini yanada oshirdi. Mavjud ilmiy adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, so'nggi o'n yilliklarda xorijiy va rus olimlari tomonidan kompetensiya, kasbiy kompetentlik, pedagogik tayyorgarlik va kompetensiyaga asoslangan ta'lim masalalari keng ko'lamda o'rganilgan bo'lsa-da, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini zamonaviy ta'lim ehtiyojlari asosida takomillashtirish bo'yicha izlanishlar hali ham rivojlanish bosqichida qolmoqda.

Kompetensiyaviy yondashuv nazariyasining shakllanishida amerikalik olim David McClellandning ilmiy qarashlari muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. U o'z tadqiqotlarida kasbiy muvaffaqiyatni faqat akademik bilimlar yoki intellektual salohiyat bilan baholab bo'lmashligini, buning uchun shaxsning real faoliyatda namoyon bo'ladigan kompetensiyalarini aniqlash zarurligini asoslagan. McClellandning fikriga ko'ra, kasbiy kompetensiya shaxsning bilim, amaliy ko'nikma, motivatsiya va individual sifatlarining yaxlit tizimidan iborat bo'lib, aynan ushbu omillar mutaxassisning samarali faoliyatini ta'minlaydi. Mazkur konsepsiya keyinchalik pedagogik ta'lim tizimida kompetensiyaga asoslangan ta'lim modelining shakllanishiga kuchli turtki berdi.

Kasbiy kompetensiya nazariyasining keyingi rivojlanishida Richard E. Boyatzisning ilmiy ishlari alohida o'rin egallaydi. Olim kompetensiyani kasbiy faoliyatda yuqori natijaga erishishni ta'minlovchi integrallashgan shaxsiy va kasbiy sifatlar majmui sifatida tavsiflaydi. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, samarali pedagog o'z kasbiy faoliyatida predmet bilimlari bilan bir qatorda kommunikativ madaniyat, liderlik, refleksiya, muammolarni tahlil qilish, innovatsion fikrlash va jamoada ishlash kompetensiyalarini ham namoyon etishi zarur. Ushbu yondashuv bugungi kunda pedagogik oliy ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda asosiy metodologik mezonlardan biri sifatida foydalanilmoqda.

Kompetensiyaviy ta'limning nazariy asoslarini rivojlantirishda shveysariyalik pedagog Philippe Perrenoudning tadqiqotlari alohida ahamiyatga ega. Olim zamonaviy o'qituvchi faoliyatini tavsiflovchi o'nta asosiy kasbiy kompetensiyani ishlab chiqqan bo'lib, ularga ta'lim jarayonini loyihalash, o'quvchilar faoliyatini boshqarish, differensial yondashuvni qo'llash, ota-onalar bilan hamkorlik qilish, refleksiya yuritish va uzluksiz kasbiy rivojlanish kabi kompetensiyalarni kiritadi. Perrenoudning fikricha, kompetensiya tayyor bilimlar yig'indisi emas, balki murakkab pedagogik vaziyatlarda bilim va tajribani samarali qo'llay olish qobiliyatidir. Aynan shu yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini tashkil etishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Pedagogik ta'limni modernizatsiya qilish masalalarini tadqiq etgan kanadalik olim Michael Fullan innovatsion rivojlanishni pedagogning kasbiy kompetensiyasi bilan uzviy bog'laydi. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, ta'limdagi islohotlarning muvaffaqiyati o'qituvchilarning yangi pedagogik g'oyalarni qabul qilishga tayyorligi, innovatsion texnologiyalarni o'zlashtira olishi va uzluksiz kasbiy rivojlanishga intilishi bilan belgilanadi. Fullan pedagoglarni tayyorlashda refleksiv yondashuv, hamkorlikdagi o'qitish va professional ta'lim hamjamiyatlarini rivojlantirish zarurligini alohida ta'kidlaydi.

Xorijiy tillarni o'qitish metodikasida kompetensiyaviy yondashuvning rivojlanishiga Jack C. Richards va Theodore S. Rodgers katta hissa qo'shgan. Ular zamonaviy til o'qitish metodlarini ilmiy jihatdan tizimlashtirib, kommunikativ yondashuv, vazifaga asoslangan ta'lim (Task-Based Learning), o'quvchi markazli ta'lim va integrallashgan metodlarning afzalliklarini asoslab berganlar. Olimlarning fikricha, bo'lajak ingliz tili o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligi faqat til tizimini bilish bilan cheklanmasdan, darsni rejalashtirish, autentik materiallarni tanlash, o'quvchilarning kommunikativ ehtiyojlarini aniqlash va zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish kompetensiyalarini ham qamrab olishi kerak.

Ingliz tilini o'qitish metodikasining amaliy jihatlarini rivojlantirishda Jeremy Harmerning ilmiy ishlari muhim manbalardan hisoblanadi. Harmer zamonaviy ingliz tili o'qituvchisini bilim beruvchi emas, balki o'quv faoliyatini tashkil etuvchi, motivator, fasilitator va konsultant sifatida talqin qiladi. Uning tadqiqotlarida kommunikativ metodlar, interfaol mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, refleksiya va raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning

metodik kompetensiyasini rivojlantirishning eng samarali vositalari sifatida e'tirof etiladi.

Pedagogik ta'lim sifati va o'qituvchilar tayyorlash muammolarini o'rgangan amerikalik olim Linda Darling-Hammond yuqori natijalarga erishayotgan ta'lim tizimlarini tahlil qilib, kasbiy tayyorgarlikning samaradorligi nazariya va amaliyotning uzviy integratsiyasiga bog'liqligini ilmiy asoslab bergan. U bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda maktab amaliyoti, mentorlik, refleksiya va tadqiqot faoliyatining uzviy bog'liqligi kasbiy kompetensiyaning shakllanishida hal qiluvchi omil ekanligini ta'kidlaydi.

Rus pedagogika maktabida kompetensiyaviy yondashuv nazariyasini rivojlantirishda Irina A. Zimnyaning ilmiy qarashlari muhim o'rin tutadi. Olim kompetensiyani bilim, tajriba, motivatsiya va shaxsiy fazilatlarining integratsiyasi sifatida tavsiflab, uni ta'lim natijasining asosiy mezon deb hisoblaydi. Zimnyaya pedagogik kompetensiyani kommunikativ, ijtimoiy, axborot, kasbiy va shaxsiy rivojlanish komponentlari orqali izohlaydi. Uning ilmiy ishlari kompetensiyaviy yondashuvni pedagogik oliy ta'lim tizimiga tatbiq etishda metodologik asos vazifasini bajaradi.

Metodologiya va natijalar tahlili. Mazkur tadqiqot kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot metodologiyasi kompetensiyaviy, tizimli, shaxsga yo'naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar uyg'unligida ishlab chiqildi. Ushbu metodologik asos bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini nafaqat nazariy bilimlar darajasi, balki amaliy faoliyatni tashkil etish, metodik qarorlar qabul qilish, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish hamda refleksiv faoliyatni amalga oshirish ko'rsatkichlari orqali kompleks baholash imkonini beradi. Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida pedagogik va filologik yo'nalishlarda ilmiy tadqiqotlar olib borishda keng qo'llanilayotgan an'anaviy ilmiy metodlardan foydalanildi.

Tadqiqotning dastlabki bosqichida pedagogik kuzatish metodi qo'llanilib, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining auditoriya mashg'ulotlaridagi faolligi, interfaol metodlardan foydalanish darajasi, kasbiy motivatsiyasi va metodik tayyorgarligi muntazam tahlil qilindi. Keyingi bosqichda anketa so'rovi yordamida talabalarining kasbiy kompetensiyalarni egallash darajasi, kompetensiyaviy yondashuvga munosabati hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari o'rganildi. Shuningdek, yarim tuzilgan suhbat metodi orqali talabalarining pedagogik amaliyot davomida uchraydigan kasbiy muammolarni hal etish strategiyalari va o'z-o'zini baholash ko'nikmalari tahlil qilindi. Tadqiqotning asosiy bosqichida pedagogik tajriba-sinov metodi asosida kompetensiyaviy yondashuvga tayangan mashg'ulotlar tashkil etildi. Mashg'ulotlarda loyiha metodi, muammoli ta'lim, "Case-study", "Aqliy hujum", "Klaster", "FSMU", "Insert" va kichik guruhlarda ishlash kabi O'zbekiston oliy ta'lim tizimida muntazam qo'llanilayotgan interfaol metodlardan foydalanildi. Yakuniy bosqichda olingan natijalar matematik-statistik tahlil usullari, xususan foizli taqqoslash va qiyosiy tahlil asosida umumlashtirildi. Ushbu metodlarning o'zaro uyg'un qo'llanilishi tadqiqot natijalarining ishonchlili, obyektivligi va ilmiy asoslanganligini ta'minladi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi

Tadqiqot bosqichi	Qo'llanilgan metodika	Baholash obyekti	Kutilayotgan natija
Diagnostik bosqich	Pedagogik kuzatish va anketa so'rovi	Kasbiy motivatsiya, metodik, kommunikativ va raqamli kompetensiyalarning boshlang'ich darajasi	Talabalarining dastlabki kasbiy tayyorgarlik holatini aniqlash
Shakllantiruvchi bosqich	Kompetensiyaviy yondashuv asosidagi mashg'ulotlar (loyiha metodi, Case-study, muammoli ta'lim, FSMU, Klaster, Aqliy hujum)	Nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llash, pedagogik qaror qabul qilish, dars loyihalash ko'nikmalari	Kasbiy kompetensiyalarning kompleks rivojlanishini ta'minlash
Nazorat bosqichi	Suhbat, pedagogik amaliyot natijalari va matematik-statistik tahlil	Kasbiy tayyorgarlik dinamikasi, refleksiv faoliyat va metodik kompetensiyaning rivojlanish darajasi	Kompetensiyaviy yondashuv samaradorligini ilmiy asosda baholash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish

Taqdim etilgan metodologik model O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalda qo'llanilayotgan ilmiy-pedagogik tadqiqot usullariga asoslangan bo'lib, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini kompetensiyaviy yondashuv asosida izchil takomillashtirishga xizmat qiladi. Mazkur metodlar talabalarining nazariy bilimlarini pedagogik amaliyot bilan integratsiyalash, metodik kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va kasbiy refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Natijada ta'lim jarayonida kasbiy kompetensiyalarning barcha tarkibiy qismlarini kompleks rivojlantirish, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining zamonaviy pedagogik faoliyatga tayyorgarligini oshirish hamda ularning xalqaro ta'lim standartlariga mos raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanishi uchun mustahkam metodik asos yaratiladi.

Xulosa. Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish zamonaviy pedagogik ta'lim tizimining strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim sohasida yuz berayotgan global o'zgarishlar, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi va mehnat bozorining yangi talablari bo'lajak pedagoglardan faqat nazariy bilimlarni egallashni emas, balki ularni amaliy faoliyatda samarali qo'llash, kasbiy muammolarni mustaqil hal etish, innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirish hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishga tayyor bo'lishni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadigan samarali pedagogik model sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot davomida o'rganilgan ilmiy manbalar, nazariy qarashlar va metodologik yondashuvlar kompetensiyaviy ta'lim modeli pedagogik ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqladi. Mazkur yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning lingvistik, metodik, kommunikativ, psixologik-pedagogik, raqamli va refleksiv kompetensiyalarini uzviy rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, nazariy bilimlarning amaliy mashg'ulotlar, pedagogik amaliyot, loyiha faoliyati, muammoli vaziyatlar tahlili va interfaol metodlar bilan integratsiyalashuvi talabalarning kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada mustahkamlaydi. Natijada ular pedagogik jarayonni mustaqil rejalashtirish, ta'lim metodlarini maqsadga muvofiq tanlash, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan innovatsion qarorlar qabul qilish kompetensiyalarini egallaydi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari kompetensiyaviy yondashuvni pedagogik oliy ta'lim tizimida izchil qo'llash bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy motivatsiyasini kuchaytirishi, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirishi hamda ularning kasbiy refleksiyasini takomillashtirishini ko'rsatdi. Talabalarning o'z faoliyatini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, kasbiy rivojlanish strategiyalarini belgilash hamda zamonaviy pedagogik tajribalarni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyoji aynan kompetensiyaviy yondashuv orqali izchil shakllanadi. Bu esa pedagogik faoliyatning barqarorligi va uzluksiz kasbiy rivojlanish tamoyillarini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ham pedagog kadrlarni kompetensiyaga asoslangan model bo'yicha tayyorlashni ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda. Shu bois pedagogik ta'lim dasturlarini xalqaro standartlarga mos ravishda takomillashtirish, o'quv jarayoniga zamonaviy interfaol metodlarni keng joriy etish, raqamli ta'lim resurslari va sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish, pedagogik amaliyot mazmunini boyitish hamda baholash tizimini kompetensiyaviy mezonlar asosida tashkil etish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
- [2] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ******"O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"******gi PF-5847-son Farmoni. – Toshkent, 2019.
- [3] Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
- [4] Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 312 b.
- [5] Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 240 b.
- [6] Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2018. – 284 b.
- [7] Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Moliya, 2019. – 172 b.
- [8] Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017. – 224 b.
- [9] Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
- [10] Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.

2021